

References

1. Skott P. Globalizacija i universitet // VVSh «Alma Mater». – 2000. – №4. – S.3–8.
2. Delanti D. Novye modeli universitetov // <http://socio.tamp.ru/1.htm>
3. Kremen' V. Filosofija osvity XXI st. // Personal. – 2003. – №1. – S.8.
4. Kolin G. Global'nye problemy informatizacii obshhestva: informacionnoe neravenstvo // VVSh «Alma Mater». – 2000. – №6. – S.27–30.
5. Makburni G. Globalizacija kak politicheskaja paradigma vysshego obrazovanija segodnja // Vysshee obrazovanie segodnja. – 2001. – №1. – S.46–55.
6. Soros Dzh. Krizis global'nogo kapitalizma. – K.: Osnovy, 1999. – 259 s.
7. Reforma v rozvytku vyshhoj' osvity. Programnyj dokument JuNESKO. – Paryzh, 1995.
8. Slepuhin A. Ju. Globalizacija vysshego obrazovanija: social'nye protivorechija i tendencii // Zhurnal issledovanij social'noj politiki. – 2005. – T.3. – №1. – S.7–28.
9. Pokrovskij N. E. Transformacija universitetov v uslovijah global'nogo rynka // Soobshhestvo professional'nyh sociologov. – <http://www.sociolog.net/index.html>

Baluta T. P., PhD in political sciences, senior lecturer of the department of philosophy, history and political science, Odessa National Economic University (Ukraine, Odessa), kyzik-kyzik@mail.ru

The globalization of higher education in the socio-cultural aspect: problems and prospects

Objective: To analyze the impact of globalization on education and the educational process in modern society. As a result of this study were reviewed and analyzed: the main trends of globalization impact on the educational process, the coexistence of globalization and the formation of a contradictory social process, the main activities of international organizations in the sphere of education, as well the possible scenarios for the development of higher education in the context of globalization, introduction of education prospects and educational process of modern forms and methods of teaching based on the achievements of computer technology and communication technology, the study of the need for global standardization of education.

Today, higher education – it is the possession of the necessary knowledge and skills and the ability to use them in the international arena are critical to personal and social progress. In addition, the availability of skilled workers, focused on global cooperation – one of the most valuable components of the competitiveness of any organization in the world. International platform attracted the most savvy, creative and successful professionals. And the role of higher education in the education of these qualities is obvious and indispensable.

Keywords: globalization of education, modern, society, culture, transformation, educational process.

Балуца Т. П., кандидат политических наук, ст. преподаватель кафедры философии, истории и политологии, Одесский национальный экономический университет (Украина, Одесса), kyzik-kyzik@mail.ru

Глобалізація вищого образования в соціально-культурному аспекте: проблеми і перспективи

Цель работы: проанализировать влияние глобализации на образование и образовательный процесс в современном обществе. В результате данного исследования были рассмотрены и проанализированы: основные тенденции влияния глобализации на образовательный процесс, сосуществования глобализации и образования как противоречивого социального процесса, основные направления деятельности международных организаций в сфере образования, так же возможные сценарии развития высшего образования в условиях глобализации, перспективы внедрения в образование и образовательный процесс современных форм и методов обучения на основе достижений компьютерной техники и коммуникационных технологий, изучение необходимости глобальной стандартизации образования.

Сегодня высшее образование – это владение необходимыми знаниями и навыками и умение пользоваться ими на международной арене имеют решающее значение для личного и общественного прогресса. Кроме того, наличие квалифицированных работников, ориентированных на глобальное сотрудничество – один из самых ценных компонентов конкурентоспособности любой организации в мире. Международная платформа привлекает наиболее сообразительных, креативных и успешных специалистов. И роль высшего образования в воспитании этих качеств очевидна и незаменима.

Ключевые слова: глобализация образования, современность, общество, культура, трансформации, образовательный процесс.

УДК 378.4:316.77(4+73)(045)

Бульвінська О. І.,
кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, Інститут вищої освіти НАПН України (Україна, Київ), bulvinskay@mail.ru

КОМУНІКАТИВНА ОСВІТА: ДОСВІД УНІВЕРСИТЕТІВ США І ЄВРОПИ

Аналізується комунікативна освіта як процес формування комунікативних знань, умінь, компетентностей. Розглядається сучасна комунікативна освіта в університетах США і Європи, узагальнюються її основні стратегічні напрями: окремі програми спеціалізації на бакалаврському, магістерському рівні та рівні PhD з комунікації; включення в навчальні програми основних курсів з комунікації, обов'язкових для фахівців різних напрямків; а також освіта, побудована на принципах комунікативної дидактики. Запропоновано ввести широкую комунікативну освіту в університетах України.

Ключові слова: комунікація, комунікативна освіта, комунікативні компетентності, вища освіта, університети, вища освіта в США, вища освіта в Європі.

Сучасна філософія трактує комунікацію як смисловий та ідеально-змістовний аспект соціальної взаємодії, а основну функцію комунікації – як досягнення соціальної спільноти при збереженні індивідуальності кожного її елемента [4, с. 497]. Отже, комунікація – це не просто двосторонній обмін інформацією, комунікація – це посередник, завдяки якому здійснюється функціонування й існування соціальної реальності; спосіб спільного творення, відтворення і перетворення численних соціальних реальностей.

У сучасному світі росте необхідність у фахівцях, які, окрім спеціальних, володіють комунікативними знаннями й уміннями. Комунікативна компетентність, виступаючи провідним чинником ефективного спілкування, багато в чому визначає успішність і конкурентоспроможність особистості і всього трудового колективу.

Підвищення якості комунікативної освіти є нагальною потребою сьогодення. Ще в 1996 р. на симпозіумі в Берні було поставлено питання про те, що для реформ європейської вищої освіти істотним є визначення ключових компетенцій, якими мають бути озброєні молоді європейці. Серед них були виділені комунікативні, що стосуються вміння володіти усною та писемною комунікацією, знання необхідних мов, способів взаємодії з оточуючими, навички роботи в групі, володіння різноманітними соціальними ролями в колективі [9].

Комунікативна освіта – це процес формування комунікативних знань, умінь, компетентностей, розвиток комунікативних якостей особистості і накопичення професійно-комунікативного досвіду взаємодії з оточуючими, які потрібні фахівцям для успішної професійної діяльності в соціокультурному середовищі.

Причому необхідність комунікативної освіти наголошується в різних галузях освіти, включаючи ті, які традиційно не потребували комунікативних компетентностей (скажімо, інженерію). Оскільки професійна діяльність у дискусії комунікації розглядається як побудова взаємодії і відносин між фахівцями, компаніями, соціальними інститутами і суспільством, комунікативна освіта, результатом якої є сформованість умінь розв'язувати професійні завдання засобами комунікації, визнається не менш цінною, ніж спеціально-технічні вміння.

Значний досвід у підготовці фахівців з комунікації накопичений в університетах США і Європи. Мета статті – узагальнити стратегічні напрями комунікативної

освіти в цих країнах і на основі узагальнень сформулювати рекомендації для впровадження комунікативної підготовки фахівців у закладах вищої освіти України.

Аналіз програмних документів університетів США і Європи, публікацій вітчизняних та зарубіжних дослідників дав змогу виокремити три стратегічних курси комунікативної освіти.

Перший – це окремі програми–спеціалізації на бакалаврському, магістерському рівні та рівні PhD з комунікації (Communication Science або Communication Studies), які готують кваліфіковані кадри фахівців з комунікації. Програма включає широкий спектр комунікативних курсів. Набір і співвідношення курсів можуть істотно варіюватися в різних університетах, що обумовлено як міждисциплінарністю самої галузі комунікативних досліджень, так і тим, що кафедри, департаменти, факультети, університети мають свій профіль, свою комунікативну спрямованість.

Скажімо, Університет Філадельфії (штат Пенсільванія), який пропонує традиційно сильні програми за такими спеціальностями, як мода, дизайн, анімація, архітектура, окрім базових комунікативних курсів (стратегічна комунікація, технології комунікації, методи комунікативних досліджень), дає такі професійно спрямовані курси: комунікація моди, текст, музика та імідж, дизайн як комунікація, професійна етика в комунікації, комунікація спорту, юзабіліті–тестування, мультимедійні презентації, візуальні документи, складання професійного портфоліо тощо [14].

Університет Джорджа Мейсона (м. Ферфакс, штат Вірджинія) пропонує ступінь бакалавра в області комунікації, яка готує фахівців студентів у таких галузях, як міжособистісна і організаційна комунікація, журналістика, виробництво засобів масової інформації та критика, політична комунікація і зв'язки з громадськістю. Магістерські програми і програми PhD пов'язані з трьома основними галузями комунікації: стратегічні комунікації, комунікація охорони здоров'я і комунікація в галузі науки [11].

Університет Дрю (м. Медісон, штат Нью–Джерсі) готує фахівців в основному для силових структур і спеціалізується в галузі розв'язання конфліктів для забезпечення безпеки громадян в країні і за кордоном. Щоб підготувати професіоналів у розв'язанні конфліктів і посередництві в кризових ситуаціях, університет включає до цієї міждисциплінарної навчальної програми юридичні дисципліни, питання державної служби в установах і організаціях, адміністрування, теорію безпеки, комунікацію кризи та посередництва, міжкультурні підходи до розуміння конфліктів тощо [12].

Взагалі, як відмічає О. Кадіров, комунікативні спеціальності в США пропонуються в більш ніж 1300 навчальних закладах рівня коледжів і університетів. В умовлах зростання інформаційних потоків у сучасному суспільстві в університетах США з'являються навчальні та дослідницькі програми з комунікації в галузі цифрової культури, у виробничій, політичній, освітній, медичній сферах, соціальній політиці, соціальній діяльності, міжкультурній комунікації, педагогіці. Таке розширення комунікативних програм пов'язане з тим, що вища освіта ґрунтується на комунікативній парадигмі в професійній роботі, де здатність до ефективної комунікації стає одним з основних результатів освіти. На цьому постулаті

будуються практики навчання критичного мислення та рефлексивного аналізу, які стали характерною основою для підготовки фахівців у цих областях діяльності в системах вищої освіти в США [3, с. 74].

Слід відзначити, що в США накопичений найбільший у світі досвід комунікативної освіти. Проте в європейських університетах теж широко розповсюджені спеціалізації з комунікації на різних освітніх рівнях, навчальні програми яких мають різне дисциплінарне наповнення в залежності від професійної спрямованості кафедр, факультетів, університетів.

Так, Вроцлавський університет (Польща) пропонує магістерську освітню програму з комунікативного менеджменту в галузі комунікації економіки, маркетингу і ринкових процесів, що передбачає комплексний підхід до зовнішньої і внутрішньої комунікації брендів, організацій та їх іміджу за допомогою існуючих комунікативних систем. Ця навчальна програма має на меті сформувати у випускників теоретичні знання і практичні компетентності в галузі комунікації організацій та їх зовнішнього і внутрішнього іміджу (реклама, зв'язки з громадськістю, брендинг). Випускники програми здобувають знання про соціальну комунікацію, основи економіки та споживчої поведінки і підготовлені для виконання таких фахових функцій, як консультант з комунікації для підприємств і комерційних організацій; радник з іміджу для публічних людей (політиків, представників шоу–бізнесу); PR–менеджер; дизайнер; співробітник рекламної групи; радник з переговорів та самопрезентації тощо [2].

Університет Ньюкасла (Велика Британія) спрямовує підготовку фахівців у галузі комунікації в напрямі масових комунікацій. Факультет досліджень засобів масової інформації, комунікації та культури університету наголошує на вивченні того, яку роль відіграють засоби масової інформації у формуванні культури, ідентичності і міжособистісної комунікації і охоплює три різних напрямки дослідження:

– засоби масової інформації: телебачення, преса, радіо, друковані ЗМІ, Інтернет, кіно, DVD, відео, компакт–диски, засоби масової комунікації, організації засобів масової інформації, аудиторії, а також їх виробники;

– комунікація: надання інформації, обмін інформацією, ідеями або почуттями;

– культура: ідеї, традиції і мистецтво [13].

У країнах Європи дуже популярною є навчальна програма з міжкультурної комунікації, що зрозуміло з огляду на міжкультурні проблеми в Європейському Союзі, пов'язані з глобалізаційними та міграційними процесами. Так, університет Ньюкасла на магістерському рівні пропонує програму міжкультурної комунікації з шістьма спеціалізаціями: прикладна лінгвістика; освіта; міжнародний менеджмент; міжнародний маркетинг; засоби масової інформації; міжнародні зв'язки. Ця магістерська програма відповідає на питання, як культурний фон впливає на успішну комунікацію і як взаємопов'язані мова, мислення і поведінка, та навчає новим методам взаємодії і спілкування з людьми інших культур [13].

В Університеті Бордо (Франція) магістерська програма «Інформація і науково–технічна комунікація» поєднує два напрями: науково–теоретичний, зосереджений на епістемології, історії та філософії науки і техніки, та прикладний, який спрямований на інформацію, комунікацію, мистецтво [10].

У Віденському університеті (Австрія) існує англomовна магістерська програма Communication Science, спрямована на науково орієнтоване дослідження комунікації, у центрі уваги якого є контексти, зміст і наслідки комунікаційних процесів на мікро-, мезо- і макrorівнях. Серед навчальних дисциплін цієї програми – теорія комунікації; теорія комунікативних досліджень; комунікативні методи досліджень; спеціальні методи дослідження комунікації [1].

Отже, підготовка кваліфікованих кадрів фахівців з комунікації здійснюється в університетах США і Європи на бакалаврському, магістерському рівні та рівні PhD; окрім науково орієнтованих досліджень комунікації, різні університети пропонують курси, професійно спрямовані на підготовку фахівців з комунікації в різних галузях економіки, соціальних відносин, мас-медіа тощо. Цей напрям комунікативної освіти готує висококваліфікованих фахівців з комунікації. Незважаючи на те, що коло цих фахівців досить обмежене, слід відзначити, що саме ці підготовлені спеціалісти зможуть розробляти і втілювати на практиці викладання в закладах вищої освіти зміст навчальних програм і курсів з комунікації, тобто здійснювати комунікативну підготовку майбутніх фахівців.

Більш широку комунікативну підготовку фахівців передбачає другий стратегічний напрям комунікативної освіти – включення в навчальні програми основних курсів з комунікації, обов'язкових для фахівців різних напрямків.

Слід відзначити, що комунікативна освіта має прикладний характер, тобто має на меті підготовку студентів до розв'язання конкретних комунікативних завдань у професійних ситуаціях. «Ціннісний ідеал комунікативного навчання і освіти – це людина і фахівець, яка активно створює навколо себе комунікативну культуру, людина, що вміє працювати з різними соціальними і особистісними смислами, здатна входити в діалог і перебувати в діалозі, людина, орієнтована на Іншого» [5, с. 65]. Тому для фахівців різних напрямків на різних рівнях вищої освіти в країнах Європи і США пропонуються не тільки і не стільки базові курси комунікативної підготовки (найчастіше це вступ до комунікаційних наук; теорії комунікації; методологія і методи дослідження комунікації), скільки курси, які мають на меті формування і розвиток мовних умінь публічних виступів, групової і міжособистісної комунікації не в загальному плані, а в різних аудиторіях в їх соціальному та культурному розмаїтті і в різних соціальних контекстах: аргументації і дебати, комунікативно-риторичний практиcum, правова, політична, екологічна комунікація, бізнес-комунікація, міжособистісна, міжкультурна і міжнародна комунікація, комунікація конфліктів і кризових станів, комунікація в малих групах тощо.

Так, департамент (факультет) сільськогосподарської освіти і комунікації Університету Флориди пропонує такі курси в галузі агрокультурних комунікацій: дослідження ринку, представник продажів; рекламний директор; директор з персоналу; керівник взаємодії компанії і уряду; професійний веб-розробник; екологічний журналіст; менеджер в агроіндустрії [15].

Дуже популярний серед студентів різних спеціальностей в університеті Флориди он-лайн курс з професійної комунікації, що охоплює основні елементи організаційної комунікації з акцентом на складання службових записок, листів (причому окремо листів про

хороші новини і про погані), поточних і заключних звітів, пропозицій, резюме, підготовку презентацій тощо [15].

Сіракузький університет (м. Сіракус, штат Нью-Йорк) пропонує дві програми з комунікації, обов'язкові для фахівців різних напрямків (так званий communication minor). Курс «Комунікація і риторика» призначений для поліпшення навичок спілкування в студентів, а також розвитку глибокого розуміння процесів комунікації в різних соціальних і професійних контекстах. Студенти вибирають одну з двох спеціалізацій: концепції та перспективи в області комунікативних досліджень або концепції та перспективи в області риторичних досліджень; в програму входять публічні виступи; комунікація в малих групах; міжособистісне спілкування; аргументація.

Курс «Комунікація лідерства і стратегічного управління» призначений для більш глибокого розуміння взаємозв'язку між спілкуванням і управлінням; він допомагає розробити відповідні навички для зміцнення лідерства і пропонується тим студентам, які готуються до керівних посад у різних галузях (праві, політиці, управлінні, засобах масової інформації, громадських службах тощо). Програма «Комунікація лідерства і стратегічного управління» включає чотири обов'язкових курси (публічні виступи; публічні презентації; комунікація в малих групах; комунікація лідерства і стратегічного управління); також студенти вибирають три з восьми факультативних курсів (аргументація; політична комунікація; переконання; міжкультурна комунікація; етика в людському спілкуванні; міжособистісні конфлікти; ведення переговорів: теорія і практика; лідерство і стратегічне управління: теорія і практика) [8].

Таким чином, включення в навчальні програми основних курсів з комунікації, обов'язкових для різних напрямків вищої освіти, дає можливість розширити комунікативну підготовку майбутніх фахівців і озброїти їх знаннями і уміннями розв'язувати професійні завдання засобами комунікації.

Але комунікативна освіта не може бути зведена тільки до окремих комунікативних навчальних курсів чи напрямків підготовки. Найширшу комунікативну підготовку майбутніх фахівців забезпечує третій стратегічний напрям комунікативної освіти, який змінює організацію навчальної діяльності і навчального процесу в закладах вищої освіти – освіта, побудована на принципах комунікативної дидактики.

Комунікативна дидактика акцентує увагу не на змісті навчального предмета, а на формуванні культури мислення, навчанні критичного мислення та рефлексивного аналізу, формуванні компетентностей як «здатності особи до виконання певного виду діяльності, що виражається через знання, розуміння, уміння, цінності, інші особисті якості» [7].

Стратегічна мета комунікативної дидактики не енциклопедичне засвоєння і накопичення знань багажного, застиглого, готового характеру, але їх освоєння, видобування, придбання знань тут і тепер, на кожному занятті, у діалозі, у процесі інтелектуальної взаємодії всіх учасників навчального процесу.

Комунікативно організована освіта передбачає використання таких форм і методів викладання, які б сприяли процесу формування і розвитку комунікативних знань, умінь, компетентностей, розвитку комунікативних якостей

особистості і накопичення професійно-комунікативного досвіду взаємодії з оточуючими, які потрібні фахівцям для успішної професійної діяльності в соціокультурному середовищі.

Проект Європейської комісії «Налаштування освітніх структур в Європі» (проект Тюнінг), що здійснюється у вищій освіті з 2000 р. для гармонізації освітніх структур у Європі, провів опитування серед випускників вищих закладів освіти, викладачів та роботодавців щодо важливості певної компетентності для роботи за фахом, а також щодо того, як забезпечити здобуття випускниками університетів компетентностей, визначених на основі виявлених потреб суспільства і передбачуваних соціальних змін. Як показали результати опитування, найважливішими формами і методами навчання, які сприяли б розвитку комунікативних компетентностей, учасники опитування назвали такі: групова робота, презентації, спеціальні лекції, тренувально-навчальні курси, виробнича практика, під час якої студенти працюють на робочому місці у навчальному середовищі. Спеціальним видом навчальної діяльності є комп'ютерні ігри зі, скажімо, ділового адміністрування, в яких групи студентів повинні розігрувати реалістичні бізнес-сценарії, працюючи в групі і займаючись питаннями групової динаміки, управління часом, прийняття рішень тощо [6].

Цей список ми доповнили формами занять, які пропонуються в Стандартах вищої освіти Великої Британії (до речі, найбільше уваги до формування і розвитку комунікативних компетентностей у здобувачів вищої освіти приділено в стандартах для такої галузі знань, як Сільське господарство, садівництво, лісове господарство, харчові технології). Серед таких форм і методів дискусійні групи, підготовка звітів та оглядів з певної фахової проблеми, моделювання професійних сценаріїв, польові дослідження, робота в групах у зовнішніх організаціях тощо.

Таким чином, комунікативно спрямована вища освіта дає можливість підготувати сучасних фахівців, які володіють разом з професійними комунікативними знаннями і вміннями, тобто вміють ефективно працювати з людьми і вибудовувати конструктивні професійні відносини.

В Україні певна комунікативна освіта здійснюється перш за все в межах філологічної підготовки, PR-програм та програм з міжкультурної комунікації. Але неоліком її є, по-перше, вузький сегмент у змісті освіти в закладах вищої освіти; по-друге, недостатня практична спрямованість на формування комунікативних компетентностей, тобто прикладних умінь розв'язання комунікативних завдань у реальних професійних ситуаціях. Як правило, комунікативна підготовка обмежується формуванням умінь скласти письмове чи усне висловлювання або уміннями ораторського мистецтва.

Отже, комунікативна освіта в Україні може і повинна впроваджуватись не тільки як окрема програма, а й розвиток комунікативної підготовки на всіх етапах навчання в закладі вищої освіти, організації міжособистісного спілкування, функціонування освітянського інформаційно-комунікаційного середовища.

Список використаних джерел

1. Віденський університет [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.univie.ac.at>.
2. Вроцлавський університет [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://international.uni.wroc.pl>.

3. Кадиров А. М. Развитие коммуникативного образования в США / А. М. Кадиров // Образование и наука. Известия Уральского отделения Российской академии образования. – 2010. – №3. – С.68–76.

4. Новейший философский словарь. – Мн.: Книжный Дом, 2003. – 1280 с.

5. Мат'яш О. И. О необходимости введения коммуникативных курсов и программ в российских вузах и о роли профессионального сообщества / О. И. Мат'яш // Вестник Новосибирского государственного университета. – 2014. – Т.13. – Вып.6. – С.62–69.

6. Проект ТЮНИНГ – гармонізація освітніх структур у Європі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.unideusto.org/tuningeu/images/stories/documents/General_Brochure_Ukrainian_version.pdf.

7. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій: постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. №1341 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF>.

8. Сіракузький університет [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.syr.edu>.

9. Hutmacher W. Key competencies for Europe // Report of the Symposium Berne, Switzerland, 27–30 March, 1996. Council for Cultural Co-operation (CDCC) a Secondary Education for Europe. – Strasbourg, 1997. – 72 p.

10. Університет Бордо [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.u-bordeaux.fr>.

11. Університет Джорджа Мейсона [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://catalog.gmu.edu>.

12. Університет Дрю [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.drew.edu>.

13. Університет Ньюкасла [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ncl.ac.uk>.

14. Університет Філадельфії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.philau.edu>.

15. Університет Флориди [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ufl.edu>.

References

1. Videns'kyj universytet [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.univie.ac.at>.

2. Wroclav's'kyj universytet [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <https://international.uni.wroc.pl>.

3. Kadirov A. M. Razvitie kommunikativnogo obrazovaniya v SShA / A. M. Kadirov // Obrazovanie i nauka. Izvestiya Ural'skogo otdeleniya Rossijskoj akademii obrazovaniya. – 2010. – №3. – С.68–76.

4. Novejšij filosofskij slovar'. – Mн.: Knizhnyj Dom, 2003. – 1280 s.

5. Mat'jash O. I. O neobhodimosti vvedeniya kommunikativnyh kursov i programm v rossijskih vuzah i o roli professional'nogo soobshhestva / O. I. Mat'jash // Vestnik Novosibirskogo gosudarstvennogo universiteta. – 2014. – Т.13. – Вып.6. – С.62–69.

6. Proekt T'JUNING – garmonizacija osvitnih struktur u Jevropi [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://www.unideusto.org/tuningeu/images/stories/documents/General_Brochure_Ukrainian_version.pdf.

7. Pro zatverdzhennja Nacional'noi' ramky kvalifikacij: postanova Kabinetu Ministriv Ukrai'ny vid 23 lystopada 2011 r. №1341 [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF>.

8. Sirakuz'kyj universytet [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.syr.edu>.

9. Hutmacher W. Key competencies for Europe // Report of the Symposium Berne, Switzerland, 27–30 March, 1996. Council for Cultural Co-operation (CDCC) a Secondary Education for Europe. – Strasbourg, 1997. – 72 p.

10. Universytet Borдо [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.u-bordeaux.fr>.

11. Universytet Dzhordzha Mejsona [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://catalog.gmu.edu>.

12. Universytet Dru [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.drew.edu>.

13. Universytet N'jukasla [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.ncl.ac.uk>.

14. Universytet Filadel'fii' [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.philau.edu>.

15. Universytet Florydy [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.ufl.edu>.

Bulvinska O. I., Ph.D., Senior Research Associate, Institute of Higher Education National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine (Ukraine, Kyiv), bulvinskay@mail.ru

Communicative education: experience of the universities of USA and Europe

The article analyzes the communicative education as a process of a formation of communicative knowledge, skills and competencies. The article analyzes the modern communicative education in the United States and Europe and summarizes its main strategic directions: individual specialized programs for undergraduate, graduate and PhD level of communication; inclusion in the curriculum of basic courses of communication for students of different areas; and education that based on the principles of communicative didactics. The article proposes to implement the communicative education in the universities of Ukraine.

Keywords: communication, communicative education, communicative competence, higher education, universities, higher education in the United States, higher education in Europe.

Бульвинская О. И., кандидат педагогических наук, старший научный сотрудник, Институт высшего образования НАПН Украины (Украина, Киев), bulvinskay@mail.ru

Коммуникативное образование: опыт университетов США и Европы

Анализируется коммуникативное образование как процесс формирования коммуникативных знаний, умений, компетенций. Рассматривается современное коммуникативное образование в университетах США и Европы, обобщаются его основные стратегические направления: отдельные программы специализации на бакалаврском, магистерском уровне и уровне PhD по коммуникации; включение в учебные программы основных курсов по коммуникации, обязательных для специалистов различных направлений; а также образование, построенное на принципах коммуникативной дидактики. Предлагается ввести широкое коммуникативное образование в университетах Украины.

Ключевые слова: коммуникация, коммуникативное образование, коммуникативные компетенции, высшее образование, университеты, высшее образование в США, высшее образование в Европе.

* * *

УДК 37.013.73:929

Литвинюк Л. В.,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
філософії і економіки освіти, Полтавський обласний
інститут післядипломної педагогічної освіти
ім. М. В. Остроградського (Україна, Полтава),
liudmylina@gmail.com

**БІОГРАФІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ОСВІТИ:
КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ**

Аналізується поняття «біографізація освіти». Обґрунтовується актуальність і потенціал біографізації освіти як нового напрямку модернізації української освіти, спрямованого на втілення ідеї наближення її до життя. Теоретичним підґрунтям проведення відповідного дослідження визначено дискурс біографії та життєтворчості у вітчизняній і зарубіжній літературі. Окреслено коло необхідним дослідницьких завдань, методологію та значення проведення наукової розвідки. Відстоюється позиція, що біографізація освіти України має охоплювати загально середню, вищу, післядипломну освіту, науково-методичну роботу навчальних закладів та управлінську діяльність. Вищій і післядипломній освіті відводиться функція компенсувати нестачу професійної підготовки педагогів у формуванні життєтворчої компетентності учнів і власної самокомпетентності. Управлінській діяльності – віднайти інноваційні методи підвищення продуктивності персоналу навчального закладу.

Ключові слова: біографізація освіти, біографія, біографічне навчання, біографічний метод, біографічні дослідження, життєтворча компетентність.

Стрімкі темпи та новітні стратегії розвитку сучасного суспільства висувають нові вимоги до освітньої галузі, що обумовлюють здійснення низки реформувальних і значних трансформацій, спрямованих на підвищення її якості.

Запит освіти полягає у підготовці людини до життя у суперечливому, нестабільному та складно прогнозованому, як це видається нині, ХХІ столітті. Саме наближення освіти до життя визначається основним положенням, на якому повинна ґрунтуватися Концепція нової української школи. І актуальним є питання з'ясування та формування /

розвиток у загальній середній, вищій і післядипломній освіті так би мовити універсальних навичок і компетентностей, які уможливають адаптацію особистості до нових непередбачуваних на сьогодні умов, свідоме прийняття нею рішення щодо вибору й конструювання власного індивідуально-біографічного проекту, забезпечать реалізацію намічених планів, відповідальність особи за обрану траєкторію її життєвого шляху.

Пошук відповіді на означене питання потребує огляду та характеристики праць, присвячених біографічній тематиці, що активізувалася у соціальній і науковій сферах та виявляється у різноманітті видавничих і телевізійних біографічних проектів, пов'язаних із реконструкцією індивідуального життя особистості, створенні музеїв біографій, запровадженні книжкових премій за написання біографій. Численні наукові публікації свідчать про посилення дослідницького інтересу до названого феномена у зарубіжній і вітчизняній гуманітаристиці. Інститут біографічних досліджень Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського працює над обґрунтуванням теоретичних і методичних засад проведення біографічних досліджень, Українська асоціація усної історії – над використанням методу усної історії у гуманітарному знанні.

Аналіз наукової літератури дозволить нам виявити теоретичне підґрунтя для розкриття потенціалу та розроблення концепції дослідження модернізації української освіти в напрямі навчання людини конструюванню та реалізації власного біографічного проекту, що і ставимо за мету у цій статті.

Незважаючи на значну кількість і різноманіття в гуманітарних науках розвідок, присвячених біографічній проблематиці, виявлено, що наявні різні підходи до розуміння концепту біографії, що зумовлює необхідність його додаткової експлікації.

Дослідження існуючих і потенційних біографічних практик в освіті не можна розглядати відокремлено від методологічних і світоглядних основ життєтворчості особистості, розуміння ролі освіти у формуванні культури життєтворчості людини та необхідних її трансформацій, представлених у працях Н. Богданової, О. Джури, І. Єрмакова, Н. Степаненко, Л. Сохань та ін.

Вагоме значення в контексті розуміння освіти як головного чинника формування життєтворчої компетентності особистості та віднаходження інноваційних методів здійснення зазначеного процесу мають розвідки зарубіжних дослідників щодо методології біографічного методу в освіті дорослих (P. Alheit, B. Dausien), його використання в організації навчального процесу студентів коледжів і вищих навчальних закладів (E. Schluter, N. Burk, P. Daisey, J. Davis, D. Dietrich, P. Dominice, M. Dow, F. Ferguson, A. Kass, H. Махия, J.-A. McGonigal, T. Romano, Smilde, K. Стоянов, W. Underwood та інші.), зокрема освітніх (навчальних) біографій як методу і водночас інструменту розуміння навчання дорослих (P. Daisey), застосування біографічних проектів, біографій осіб, які зробили внесок у розвиток науки, (E. Schluter). Чисельними є дослідження біографічних наративів особистості (L. West, P. Alheit, A. Andersen, B. Merrill, P. Alheit, P. Dominicé, A. Siig Anderson, L. West (Eds.), E. Brady, J. Cohen, R. Edwards, N. Miller, M. Епштейна, S. Fries-Britt, B. Turner Kelly, J. Johnson-Bailey, R. Certero, I. Karpiaк, M. Rossiter, D. Stewart, E. Thrif, N. Amundson,